

BUITEN

1er JAARGANG N°. 26.

ZATERDAG 9 NOVEMBER 1907.

Foto Aug. F. W. Vogt.

*GROEPJE BOOMEN OP „DEN BERG” BIJ HUIZE „DEN BERG”, DALFSEN,
waarnaar vermoedelijk dit 17e eeuwse landhuis zijn naam ontleent.*

REDACTIE:

HENRI VAN BOOVEN, te HILVERSUM.

MEDEWERKERS.

ARCHITECTUUR, (Gebouwen, woninginrichting, meubelen, verlichting, verwar-
ming, enz.) TUINARCHITECTUUR, PLAATSBSCHRIJVING: W. BAX JR., H. VAN DER BORCH VAN VERWOLDE, WOUTER COOL, H. J. DAM-
MERMAN JR., J. W. HANRATH, AUG. SASSEN, PROF. K. SLUYTERMAN,
LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG, J. H. DE VEER, P. WESTBROEK.
BLOEMEN- EN MOESTUIN; (Serres, kassen, enz. vruchtboomen, sierheesters).
J. G. BALLEGO, K. BERENDSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CUNAEUS, A. FIET,
J. J. KRUYFF, A. SCHUTTEVAER, E. TH. WITTE.
FOKKEN EN KWEEKEN: (Paarden, runderen, vee, honden, pluimvee en
ander gevogelte, visschen, bijen): F. BLAAUW, G. C. DUVAL VERWEY, J.
KOOIMAN, CHR. H. J. RAAD, S. SPANJAARD LZN., JOH. PH. TUVI.
FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, F. F. BRUYNING JR., WOUTER COOL, DR. A.
J. M. GARJEANNE, G. A. M. GARJEANNE, MEVR. C. DE VRIES-BLOM.
HYGIËNE, (Tuinsteden) OPVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD RIEDEL,
G. H. DEMMINK, J. C. G. GRASÉ, G. OOSTERBAAN.
LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCH-
CULTUUR: (Cultuurplanten, woudflora, veredeling van gewassen, enz.) L.
BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., V. R. Y. CROESEN, S. R. VON FRANCK,
J. RINKES BORGER, J. Z. TEN RODENGATE MARISSSEN, A. J. VAN SCHERM-
BEEK, C. G. SPENGLER, DR. J. J. OTT DE VRIES.
LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDRAGEN: LODE BAEKEL-
MANS, MEJ. A. BIENFAIT, MEJ. C. BIENFAIT, M. J. BRUSSE, MEVR. A. BIJL-
VAN SLOOTEN, BERN. CANTER, J. DAALDER DZN, HENRI M. DEKKING, P.
FRANSEN JZN., DR. A. J. M. GARJEANNE, G. DE GRAAF, E. HEIMANS, MEVR.
HOFFMANN, J. HORA ADEMA, DR. EDW. B. KOSTER, JOH. DE MEESTER,
HENRI MEIJER, J. REDDINGIUS, P. TEUNISSEN, F. DE SINCLAIR, DREVES
UITTERDIJK, I. H. DE VEER.
METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C.
SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NIJLAND.
SPORT: (Cricket, golf, hockey, kaatsen, lawntennis, voetbal, ijskolf (bandy), enz.;
paardensport; jacht en jachthonden; automobilisme, wielrijden, toerisme; roeien,
zeilen, zwemmen, visschen, watertochtsjes; biljarten, schermen, vuistvechten, enz.;
wedstrijden) H. F. ADAMS, LUIT. H. BIJMAN, J. COUCKE, PROF. P. H.
DAMSTÉ, A. W. H. W. H. R. VAN MANEN, W. WESTRA.

INHOUD:

Groepje boomen op „Den Berg” bij huize „Den Berg”, Dalfsen. Illustratie. blz. 301	301
De sterrenhemel in November, door A. A. Nijland.	302
De Mercuriusovergang van 14 November, door Van der Bilt, geïllustreerd.	302
Verbetering, door E. Th. W.	303
De Tomaat, door J. J. Kruyff, geïllustreerd.	304
Het aanleggen van een groentetuin, door Tuinbaas.	304
De jacht van Kay de Slang, door Rudyard Kipling, vertaald door Mevr. H.	305
Invinteren, door Chr. H. J. Raad, geïllustreerd.	306
Uitstapjes, door J. Daalder Dz.	307
Camassia esculenta, door E. Th. W.	308
Distels, door E. Th. W., geïllustreerd.	308
Peking-Parijs, door John Coucke, geïllustreerd (slot).	310

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.
Fraaie foto's zullen gaarne ter beoordeeling ontvangen worden. Te adresseeren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzuijme vooral niet duidelijk zijn naam en adres te vermelden; ook achter op de foto's.
Van tijd tot tijd zullen prijsvragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.
De Uitgevers verzoeken beleefdlijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een annonce, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL IN NOVEMBER.

DE stand der sterrenbeelden in den vóóravond (ongeveer 8 uur) blijkt uit het volgende overzicht:

Zenith: Andromeda, Cassiopeia, Cepheus, Hagedis;
Noorden: Groote en kleine Beer, Draak;
Noordoosten: Giraffe, Lynx, Tweelingen;
Oosten: Eridanus, Orion, Perseus, Stier, Wagenman;
Zuidoosten: Driehoek, Ram, Walvisch;
Zuiden: Kleine Paard, Pegasus, Zuider Visch, Visschen, Waterman;
Zuidwesten: Dolfijn, Steenbok;
Westen: Arend, Hercules, Lier, Ophiuchus, Pijl, Vos, Zwaan.

De Melkweg loopt door het Zenith, nagenoeg van Oost naar West. Er vallen deze maand drie minima van de veranderlijke ster *Algol* (zie No. 13) op geschikte uren, n.l. den 14^{den} November te 1 uur na middernacht, den 17^{den} te 10 uur en den 20sten te 7 uur. De ster *Mira Ceti*, waarover wij in No. 22 van „Buiten” iets mededeelden, heeft de verwachtingen nog overtroffen. In drie

weken tijds, van den 18^{den} September tot den 10den October, is de helderheid dezer merkwaardige ster *verzeestienvoudigd*. *Mira* was al in het begin van October gemakkelijk voor het ongewapend oog zichtbaar en de ster neemt nog steeds in helderheid toe.

Ook de maand November is nog geschikt, ofschoon al minder dan October, voor de waarneming van *Zodiakaallicht* en *Gegen-schein* of *Oppositielicht* (Zie No. 17).

In het midden der maand zijn in de vroege morgenuren talrijke vallende sterren te wachten, met een straalpunt in den Leeuw. Deze zoogenaamde *Leoniden* bewegen zich om de zon in dezelfde baan als een in het jaar 1866 verschenen Komeet. De omloops-tijd dezer komeet, ten bedrage van 33 jaar, spiegelt zich af in een 33-jarige periode van de *Leoniden*, die weliswaar elk jaar omstreeks half November verschijnen, maar die gewoonlijk slechts eens in de 33 jaar in zeer grooten getale worden waargenomen. In 1766 en 1799 (zie No. 18 van dit tijdschrift) werden in Amerika ware „sterrenregens” gezien; eveneens in de jaren 1833 en 1866. Het verschijnsel werd ook weer in 1899 of 1900 verwacht, maar vertoonde zich in die jaren niet zoo schitterend.

Ook het eind van November levert nog talrijke vallende sterren op, voornamelijk in den vóóravond; zij hebben hun straalpunt in *Andromeda*. Deze vallende sterren zijn als de afval te beschouwen van een zeer merkwaardige komeet, die in 1826 door den Oostenrijkschen officier *Biela* werd ontdekt. Deze „*Komeet van Biela*” bleek in iets meer dan zes en een half jaar om de zon te loopen, en keerde dan ook in 1832 terug. In 1839 stond de komeet te ongunstig voor de waarneming, maar bij haren terugkeer in 1846 werd ze weer gezien: zij had zich toen in tweeën gesplitst. Ook in 1852 werd de dubbele komeet nog waargenomen; daarna is zij niet meer gezien. In haar plaats verschenen in 1872, 1885 en 1892, steeds in de tweede helft der maand November, talrijke vallende sterren, die een baan om de zon bleken te beschrijven (zie No. 13) geheel overeenkomende met die van de verdwenen komeet van *Biela*. Zoo ooit, dan is er in dit geval alle reden, de vallende sterren als afval van een komeet te beschouwen, en zeer terecht heeten dan ook de in het laatst van November in den vóóravond uit *Andromeda* verschietende sterren *Bieliden*. *Mercurius* is deze maand alleen den 14^{den} waarneembaar, op den dag der *benedenconjunctie* (zie hierover No. 10 van *Buiten*). Terwijl de planeet bij deze conjuncties, die om de 116 dagen plaats hebben, gewoonlijk onder of boven de zon langs gaat, zal zij zich den 16^{den} November van kwart vóór elf des vóór- tot 2 u. 10 m. des namiddags op de zonneschijf vertoonen, alleen inktzwart vlekje van 10" doorsnede, d. i. ongeveer één tweehonderdste van de middellijn der zon.

Voor het bloote oog en in een gewonen binocle is dit vlekje niet zichtbaar, maar in een kleinen kijker zal men het, bij gebruik van een donker zonneglas, kunnen zien. Elders zal men „*Buiten*” uitvoeriger over dezen zoogenaamden *Mercurius-overgang* worden gesproken.

Venus wordt in November avondster, maar zal eerst de volgende maand gemakkelijk waargenomen kunnen worden.

Mars blijft aan den Zuid-Wester hemel prijken; langzaam wordt de planeet zwakker en neemt haar middellijn af. Half November is haar beweging door de nabijheid der ster δ van den Steenbok van dag tot dag gemakkelijk te volgen.

Jupiter is in het midden dezer maand al van 10 uur af aan den Oosthemel zichtbaar en aan zijn zeer helder, rustig licht gemakkelijk te herkennen. Wie een matigen kijker bezit, verzuijme niet, geregeld de belangwekkende constellaties der vier heldere wachters waar te nemen.

Saturnus blijft, steeds zonder ring, in het sterrenbeeld *Visschen* waarneembaar, echter in het einde der maand nog alleen maar vóór middernacht. De planeet, die sedert den 11^{den} Juli terug, d. i. naar het Westen, liep, hervat den 25sten November hare Oostwaartsche beweging.

A. A. N.

DE MERCURIUSOVERGANG VAN 14 NOVEMBER.

TOEN Kepler de wetten gevonden had, volgens welke de planeten zich in hare banen rond de zon bewegen, zag hij tevens in, dat uit den door hem vastgestelden bouw van het zonnestelsel volgde dat nu en dan de bewoners der aarde eene binnenplaneet op de zonneschijf geprojecteerd moeten zien. Hij voorspelde uit de elementen harer loopbaan dat dit verschijnsel zich in 1631 met de planeet *Mercurius* zou voordoen en inderdaad werd door *Gassendi* en wellicht nog anderen op den 7den November van dat jaar waargenomen hoe *Mercurius* als een donker vlekje eene koorde van de zonneschijf doorliep; de eerste twee planeetovergang was daarmede waarlater *Venus* een klein gedeelte harer loopbaan op de zon afteekende.

Het is duidelijk dat zulke overgangen niet op willekeurige data kunnen gezien worden: de banen van *Venus* en *Mercurius* liggen met die van de aarde niet in één vlak en deze laatste moet zich willen hare bewoners een planeetovergang zien ten naastenbij bevinden in de knoopenlijn (zie *Buiten* n. 8) der loopbaan van één dezer planeten, op een tijdstip dat ook deze daarvan niet ver verwijderd is. Een knoopenlijn snijdt de aardbaan in twee punten, deze vertegenwoordigen voor ons twee data en zoodoende kan een

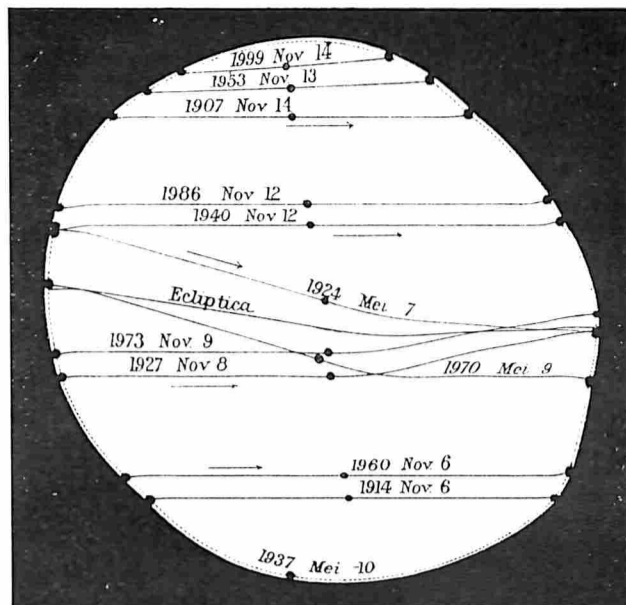
Mercurius-overgang alleen plaats hebben omstreeks 7 Mei of 9 November, een Venus-overgang alleen omstreeks 5 Juni en 7 December. Bevinden Aarde en planeet zich tegelijkertijd in de knoopenlijn, dan zien wij deze laatste een middellijn der zonneschijf doorloopen, doch dit geval is natuurlijk zeer zeldzaam en wij zullen als regel de planeet eene zonnekoorde zien beschrijven.

Het nut dat de sterrenkunde van dergelijke overgangen heeft kunnen trekken, is velerlei geweest. De nauwkeurige plaatsbepaling der planeten en daaruit volgende verbetering van de elementen harer banen, het onderzoek naar de aanwezigheid van een dampkring, die bij de intrede op den zonerand de donkere planeet als een lichtenden ring omgeven zal, het speuren naar eene mogelijk nog binnen de Mercuriusbaan om de zon wentelende planeet en eventueel naar manen van Venus en Mercurius, en ten slotte als hoofdzaak het bepalen van de astronomische lengte-eenheid, den gemiddelden afstand zon-aarde, dit waren alle problemen, die de aandacht der sterrekundigen meer dan twee eeuwen lang op het beschreven verschijnsel gevestigd hielden.

Het vraagstuk van de astronomische eenheid staat hierbij geheel apart en neemt eene zeer bijzondere plaats in. Terwijl alle verhoudingen der afstanden in ons zonnestelsel met groote nauwkeurigheid zijn aan te geven, is dit met absolute maten geenszins het geval. Men zou kunnen zeggen (het beeld is niet nieuw) dat de zon met het geheele stelsel van planeten en satellieten op uiterst nauwkeurige wijze in teekening is te brengen, maar dat men niet zuiver genoeg kan aangeven op welke schaal men die teekening heeft gemaakt. Daaruit volgt dat de meting van elken afstand in het zonnestelsel voor de bepaling der astronomische eenheid een gunstig object en zoo heeft men ook Venus gekozen ten tijde van hare overgangen. Maar nu is helaas in de sterrenkunde zoo vaak het typisch Hollandsche gezegde toepasselijk: „Liever koekjes worden niet gebakken”. Terwijl Mercurius-overgangen veelvuldig voorkomen (de 20ste eeuw zal er 12 aanschouwen) en slecht te gebruiken zijn voor bovengenoemde eenheidsbepaling, zijn die van Venus, waarvoor dit laatste tengevolge van haar veel korteren afstand tot de aarde en haar zeer veel grootere middellijn wel geldt, uiterst zeldzaam. In 1874 en 1882 zijn de laatste, ook door speciaal daarvoor uitgezonden Hollandsche expedities, waargenomen en men moet wachten tot 2004 op den volgenden. *)

Bij de waarneming van dergelijke overgangen heeft men met vele moeilijkheden te kampen, moeilijkheden die tot nu toe nog niet alle overwonnen zijn. Zoo verhindert de dampkring van Venus de nauwkeurige waarneming van het contact van haren rand en dien der zon. Dit is bij Mercurius, die geen — of zoo goed als geen — dampkring bezit, niet het geval. Bij beide planeten echter doet zich bij de inwendige aanraking der randen een optisch-physiologisch verschijnsel voor, dat verhindert de tijden van 2de en 3de contact scherp aan te geven. Er vormt zich dan n.l. eene donkere overbrugging tusschen de beide randen, die veelal met den Engelschen naam „black drop” wordt aangeduid. Den invloed van dit verschijnsel kan men wel verminderen doch niet geheel wegnemen, terwijl het te hulp roepen der

*) Intusschen heeft men sedert 1882 een veel gunstiger object voor eenheidsbepaling gekregen in de in 1868 ontdekte planetoïde Eros. Deze zal in 1924 zeer dicht bij de aarde komen en over de geheele wereld zal dan alles gedaan worden wat theorie en praktijk vermogen om de nauwkeurigheid van onze kennis omtrent den afstand aarde-zon te vermeerderen.

Mercuriusovergangen in de 20ste eeuw.

photographie vele nieuwe bronnen van fouten met zich medebrengt.

Om tot den Mercurius-overgang terug te keeren die, indien het weder medewerkt in ons land in zijn geheel voortreffelijk zichtbaar zal zijn, deze kan behalve direct, ook goed op een projectiescherm worden waargenomen. Deze methode heeft het voordeel dat de in- en uitrede nu met één kijker door meerdere personen kunnen worden waargenomen; men heeft echter in elk geval een vrij groot instrument noodig, want de schijnbare middellijn der planeet is slechts een 20ste gedeelte van die der zon, zoodat Mercurius op het op de photo weergegeven scherm van onzen Fraunhofer schen kijker van 11.5 c.M. zich zal vertoonen als een donker schijfje van 0.8 m.M. middellijn. In kleinere kijkers dan dezen zal er dus van het waarnemen der contacttijden moeilijk sprake kunnen zijn.

De berekening van de elementen van dezen overgang leert dat de eerste (uitwendige) aanraking zal plaats hebben 14 November 's morgens 10 u. 43,9 m. middelbaren tijd te Utrecht en de 2de aanraking (inwendig) te 10 u. 46,5 m. Dan zal Mercurius bijna 3½ uur op de schijf der zon zichtbaar blijven en eerst te 2 u. 8,7 m. voor de 3de maal raken aan de zonneschijf. Enkele minuten later, te 2 u. 11,3 m. zal het laatste (uitwendige) contact plaats hebben en elke der beide planeten zal haren loop vervolgen om eerst in November 1914 weder in de buurt van Mercurius' knoopenlijn te samen te komen.

Weinige amateurs zullen, vermoed ik, in de gelegenheid zijn het bovenbeschreven verschijnsel waar te nemen; voor het ongewapend oog en zelfs in een gewone binocle is het volkomen onzichtbaar. Doch wie een kijker bezit verzuime deze gelegenheid niet 1°, om de planeet Mercurius te zien op een uur waarop hij anders nooit voor hem zichtbaar is en 2°, omdat zijn overgang historisch-wetenschappelijk belang heeft voor allen en door de nauwkeurigheid waarmee hij is te voorspellen een aardigen kijk geeft op wat men zou kunnen noemen „het door de mechanica en de wiskunde aan banden gelegde zonnestelsel”.
VAN DER BILT.

VERBETERING.

De Heer C. G. van Tubergen Jr., te Haarlem, was zoo vriendelijk mij attent te maken op een vergissing, die ik in mijn artikel over *Regelio-cyclus Iris* beging, een vergissing, die ik niet onverbeterd mag laten.

Ik deelde toch mede, dat genoemden Heer de lastig te kweken *Oncocyclus Iris* bevrucht had met de zooveel gemakkelijker *Regelio Iris* en dat uit deze kruising de *Regelio-cyclus Iris* zouden zijn ontstaan. Deze bevruchting nu heeft juist andersom plaats gehad. Hoe ik tot deze foutieve mededeeling kwam, weet ik zelf niet, daar de naam reeds aanduidt hoe de kruising is geschied, aangezien het gewoonte is steeds de naam van de zaaddraagster (dus de moeder) voraan en van de stuifmeelplant (dus de vader) achteraan te zetten.

De bedoelde Irissen zijn door deze vergissing er niet minder fraai en aanbevelenswaardig om, wat niet wegneemt, dat ik toch meende een verbetering niet achterwege te mogen laten.

E. TH. W.

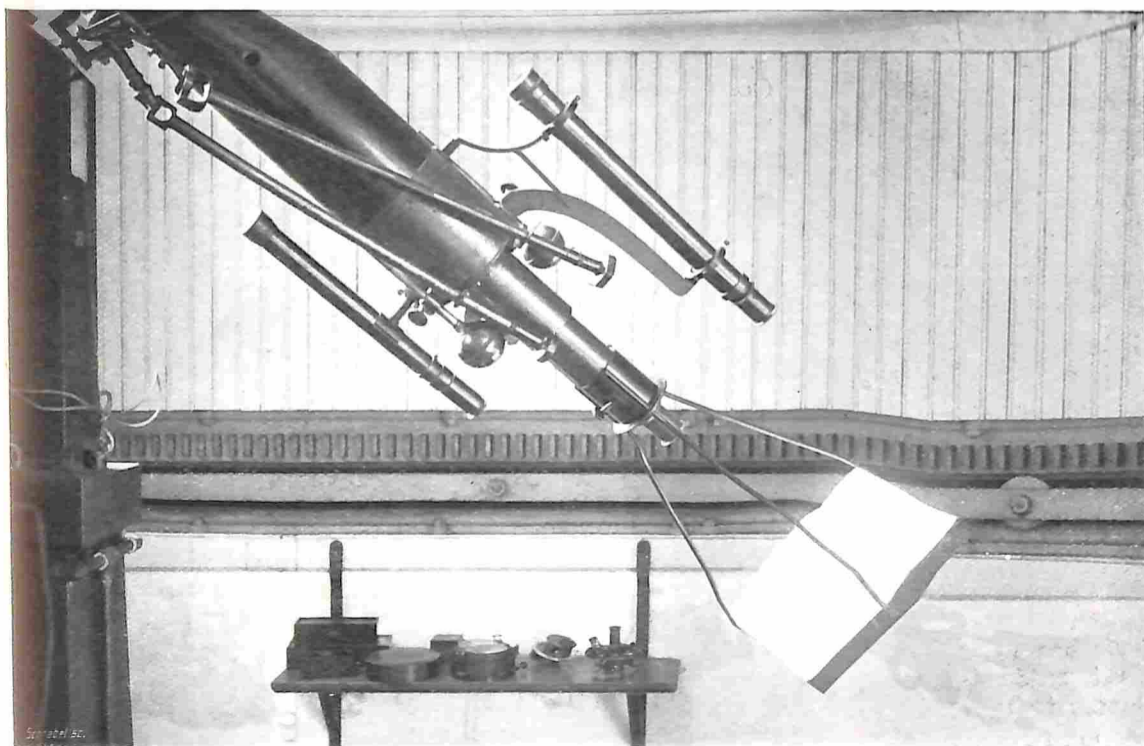

Photo H. J. Kress. PROJECTIESCHERM VOOR ZONWAARNEMINGEN. Van deze zijde gezien treedt het beeld van Mercurius rechts boven in.

Foto Aug. F. W. Vogt.

TOMATEN IN KAS.

DE TOMAAT.

(SOLANUM LYCOPERTICUM).

DE tomaat kan zowel buiten in den vollen grond, als onder glas gekweekt worden. Buiten gelukt dit niet altijd zooals de afgelopen koude zomer voldoende heeft bewezen die de teelt geheel deed mislukken. De plant vereischt veel warmte en staat dus gaarne op een luw hoekje, zoo mogelijk tegen een muur of schutting op het zuiden.

Wil men tomaten buiten kweken dan is het noodig, het zaad reeds in Maart op een warmen bak te zaaien, de planten zoo spoedig mogelijk op potten te verspenen, opdat men half Mei over goed afgeharde planten zal kunnen beschikken. De grond waar men tomaten wil kweken moet reeds vroeg bewerkt en bemest en de planten gedurende den groei af en toe met verdunde koemest gegierd worden. Eene toevoeging van superphosfaat, zoo de grond daaraan behoefte heeft, is voor de vruchtzetting van zeer veel nut.

Veel water verlangen de tomaten niet, een eenigszins drogen grond bevordert de vruchtzetting en vooral het kleuren der vruchten.

De bloemen der tomaten zijn geel en komen in groote trossen te voorschijn, tot bevordering der vruchtzetting rijpt men de plant boven de bloemtrossen in en verwijderd de zijscheuten; verder bindt men de planten geregeld op aan de daarbij geplaatste stokken, die een lengte van minstens 75 c.M. moeten hebben. Is de vruchtzetting overvloedig dan moeten de vruchten behoorlijk gedund worden.

Kweekt men tomaten in daarvoor ingerichte kassen zooals in de groote vruchtenkwekerij op Bentveld geschiedt, dan kan men reeds veel vroeger in het jaar met de teelt beginnen en gedurende het geheele jaar vruchten oogsten, wat voor eene geregelde voorziening der markt noodzakelijk is.

Toen de boomen in de groote druivenkassen op Bentveld nog niet volgroeid waren, kweekte men daar tomaten in die kassen met uitmuntend gevolg, maar nu gaandeweg die boomen de zon in de kassen wegnamen, was men genoodzaakt, wilde men de cultuur voortzetten, daarvoor afzonderlijke kassen te bouwen.

Dit voorjaar werd daartoe overgegaan en bouwde de firma Van Bodegom & Co. vier groote kassen van 50 bij 9 meter, geheel van gewapend beton, uitsluitend voor de tomatenteelt bestemd.

Het gebruik van tomaten is betrekkelijk gering in ons land, zoodat men voor deze groote productie op export is aangewezenen. Groot is in Engeland het verbruik dezer vrucht en de productie van Bentveld vindt dan ook daar grootendeels een afzetgebied. Dit is dan ook de reden dat daar uitsluitend soorten voor de Engelsche markt geschikt gekweekt worden en verpakt in manden tot een gewicht, zooals de Engelsche handel dit verlangt.

J. J. KRUYFF.

HET AANLEGGEN VAN EEN GROENTETUIN.

AARD VAN DEN GROND.

ALVORENS de wijze, waarop men te werk moet gaan om met goed gevolg groenten te verbouwen, nader te bespreken, kan het zijn nut hebben eenige aanwijzingen te doen omtrent de keuze der plaatsing voor den groentetuin.

Vrij algemeen gelooft men, dat de groenteteelt met betrekking tot den aard van den bodem veeleischend is; dit is echter eene dwaling.

Er bestaat eigenlijk geen grond, voor groenteteelt geheel ongeschikt. Wanneer de laag teelaarde slechts zóo dik is, dat de wortels der planten er behoorlijk ruimte in vinden, dan heeft men niet te wanhopen. Zoo mogelijk kieze men echter bij voorkeur een lossen grond met een goede laag teelaarde. Het is raadzaam den bodem te verbeteren door hem diep om te spitten en een gedeelte van den ondergrond met de bovenlaag te vermengen. De grond moet verder verscheidene jaren achtereen goed bemest worden om zoo spoedig mogelijk een goede laag teelaarde te vormen. Op die wijze blijft hij voldoende frisch en zal het gemakkelijk zijn hem vruchtbaar te houden. In de eerste twee jaren verbouwt men op een stuk grond, als hierboven vermeld, alleen grove groente. Na dien tijd kan men er alle soorten groente met succes op teelen.

Wensch men goede resultaten van den groentetuin te verkrijgen, dan legge men hem op de volgende manier aan:

Beschut hem voor Noorden- en Westenwinden, wijl die koud zijn en dikwijls sneeuw, hagel, enz. veroorzaken; zij brengen vertraging in den groei te wege en zijn daarom voor de planten zeer schadelijk. Men moet dus de groentetuin zoo mogelijk aan den Noord- en Westkant door het beplanten met opgaand hout be-

Foto Aug. F. W. Vogt.

RIJPENDE TOMATEN.

schutten. Dit moet echter zoo ver van den tuin geplant worden, dat men geen last heeft van schaduw, of van een te nauwe drukende insluiting. Nog beter is het een muur of een schutting om den tuin te bouwen, zooals men die om kleinere of grotere moestuinen op buitenplaatsen veel aantreft.

Het bewerken van den grond in een moestuin moet bijvoorbeeld in den herfst geschieden, de aarde wordt daardoor beter aan de vorst bloot gesteld, waardoor ze doorvriest en rul wordt.

In een volgend stukje denk ik het een en ander over de bemesting van den groentetuin, met betrekking tot de cultuur op den kouden grond, mede te deelen.

TUINBAAS.

DE JACHT VAN KAY DE SLAG.

ALLES wat hier verteld wordt had plaats vóór dat Mowgli uit den Seonee-Wolventroep verbannen werd en ook vóór dat hij wraak nam op Shere Khan den tijger. Het is uit den tijd, dat Baloo hem onderrichtte in de Wilderniswet. De dikke, ernstige, oude, bruine beer was verduikt met zulk een vluggen leerling, want de jonge wolven stelden alleen belang in wat hun eigen Troep betrof en liepen weg, als zij meenden daarvan genoeg te weten. Maar Mowgli, als Menschenkind, moest veel meer leeren. Soms kwam Bagheera, de Zwarte Panter, aanslenteren uit het Bosch, om te zien hoe zijn gunsteling het maakte en ging bij een boom liggen terwijl Mowgli zijne dagelijksche lessen opzei bij Baloo. De jongen kon nu bijna even goed klimmen als zwemmen en even goed zwemmen als lopen en nu leerde Baloo, de onderwijzer, hem de Woud- en Waterwetten. Hoe men een rotten tak van een gezonden kon onderkennen, dat hij beleefd moest zijn tegenover de wilde bijen, wanneer hij, in een boom klimmende, een bijennest tegenkwam, soms vijftig voet boven den grond; wat hij tot Mang, de vleermuis, moest zeggen, wanneer hij haar overdag stoorde in de takken; en hoe hij de waterslangen moest waarschuwen, wanneer hij tusschen hen in het water sprong. Want geen enkel dier in de Wildernis wil gaarne gestoord worden en allen zijn er even vlug bij om een indringer aan te vallen.

En verder leerde Mowgli het Vreemdelingen-jachtsein, hetwelk zoo lang herhaald moet worden, totdat men antwoord bekommt, en dat gebruikt wordt wanneer een dier uit de Wildernis buiten zijn eigen jachtterrein jaagt. Het beduidt: „geef mij verlof

hier te jagen, want ik heb honger”, en dan is het antwoord: „je kunt jagen, maar alleen om te eten en niet uit vermaak!”

Uit dit alles kan men nagaan hoeveel Mowgli te leeren had en het verveelde hem wel eens dezelfde dingen tien maal te herhalen; maar, zooals Baloo tot Bagheera zei, toen Mowgli eens in opstand kwam en boos wegliep: „een Menschenkind is een Menschenkind en die moet alles van de Wilderniswetten weten.”

„Maar hij is nog zoo klein,” zei de zwarte Panter, die Mowgli verwend zou hebben als het op zijn weg gelegen had. „Hoe kan zulk een klein hoofdje dat alles bevatten?”

„Is er iets in de Wildernis te klein om opgemerkt te worden? Neen. Daarom moet hij alles weten en daarom sla ik hem wel eens, maar zachtjes.”

„Zachtjes! Wat weet jij van zachtheid, oude IJzerpoot,” bromde Bagheera. „Zijn geheele gezicht zit vol schrammen door je zachtheid!”

„Beter dat hij van top tot teen met schrammen bedekt is door mijn toedoen, dan dat hem iets kwaads zou overkomen door onwetendheid,” antwoordde Baloo ernstig. „Ik ben nu bezig hem de Meesterwoorden van de Wildernis te leeren, die hem zullen beschermen tegenover de vogels, de slangen en tegenover alles wat, behalve zijn eigen Troep, op vier pooten gaat. Hij kan nu aanspraak maken op bescherming, indien hij die woorden uitspreekt. Is dit niet een beetje kastijding waard?”

„Nu ja dan; als je maar oppast den jongen niet dood te maken. Hij is geen boomstam om je stompe nagels op te scherpen. Maar hoe zijn die Meesterwoorden? Ik houd er wel meer van om hulp te verlenen dan er om te vragen maar”... en Bagheera strekte een van zijne pooten uit en bekeek de staalblauwe steekbijteltvormige uiteinden — „maar ik zou ze toch wel willen hooren.”

„Ik zal Mowgli roepen, die zal ze voor je opzeggen — als hij wil. Kom kleine Broeder!”

„Mijn hoofd gonst als een bijenzwerm,” riep plotseling een hoog stemmetje boven hun hoofd en Mowgli kwam langs een boom naar beneden glijden, boos en verontwaardigd, en voegde er bij toen hij op den grond stond: „Ik kom voor Bagheera en niet voor jou, oude, dikke Baloo!”

„Dat is mij hetzelfde,” zei Baloo, ofschoon hij wel wat gegriefd was. „Zeg voor Baloo de Meesterwoorden dan op, die ik je vandaag geleerd heb.”

„Voor welk soort dieren,” vroeg Mowgli, blij te kunnen toonen wat hij wist. „Er zijn zooveel talen in de Wildernis, maar ik ken ze allen!”

„Nu, nu, een beetje weet je er wel van, maar alles nog niet.” zei Baloo. „Zie je, Bagheera, zij zijn hun onderwijzer nooit dankbaar. Geen enkele kleine wolf bijvoorbeeld is ooit teruggekomen om Oude Baloo te bedanken voor zijne lessen. Nu, zeg de woorden van de Wildernisvolken dan op, Grootte Leerling!”

„Wij zijn van één bloed, gij en ik,” zei Mowgli, terwijl hij aan de woorden den klank gaf van de Beerenstem.

„Heel goed, nu voor de vogels.”

Mowgli herhaalde den zin, maar met het geluid van den Wouw *) aan het einde.

„Nu voor de slangen,” zei Bagheera.

Het antwoord was een niet te beschrijven gesis en Mowgli sprong en klapte in de handen om zichzelf toe te juichen en zette zich toen schrijlings op Bagheera's rug, sloeg met zijn beenen tegen de glanzende zijden en trok de leelijkste gezichten tegen Baloo, die hij bedenken kon.

„En was dat nu niet een beetje schrammen waard?” zei de bruine beer trotsch. „Je zult me er eenmaal dankbaar voor zijn.”

Toen keerde hij zich om naar Bagheera en vertelde, dat hij zelf de Meesterwoorden had geleerd van Hathi, den wilden Olifant, die alles op dit gebied weet en hoe Hathi Mowgli had meegenomen naar een poel om de slangentaal van eene waterslang te leeren, omdat hij die niet goed kon uitspreken; en hoe Mowgli nu naar zijn weten veilig was voor alle ongevallen in de Wildernis, omdat slang noch wolf noch enig ander beest hem kwaad zou doen.

„Dus behoeft hij voor niets meer te vreezen,” besloot Baloo, met trots over zijn dikke dichtbehaarde huid strijkende.

„Behalve zijn eigen ras,” zei Bagheera binnensmonds, en toen luid tot Mowgli: „Kleine Broeder, wat dans je toch op mijn rug?” Mowgli wilde de aandacht op zich vestigen en nu men op hem lette, riep hij: „En dan zal ik zelf een Troep hebben en hem den geheelen dag aanvoeren door de takken!”

„Wat is dat voor eene nieuwe zotternij, kleine droomer,” zei Bagheera.

„Ja, en dan gooi ik met stokken en vuil naar oude Baloo,” ging Mowgli voort. „Dat hebben we afgesproken.”

„Whoof!” Baloo gooide met zijn grooten poot Mowgli van Bagheera's rug, en toen de jongen tusschen zijne pooten lag, zag hij, dat de beer boos was.

„Mowgli,” zei Baloo, „je hebt met de Bandar-log, het Apenvolk gesproken!”

Mowgli keek naar Bagheera of deze ook boos was en zag dat de oogen van den panter zoo hard waren als steenen.

„Je bent bij de apen geweest, bij de Grijsche Apen, dat volk zonder Wetten, die alleseters. Wat een groote schande!”

„Toen Baloo mij bezeerde aan mijn hoofd,” zei Mowgli, „liep ik weg en de grijsche apen kwamen uit de boomen naar beneden en hadden medelijden met mij. Niemand anders gaf om mij.”

„Medelijden en apen,” bromde Baloo. „Dat staat even ver van elkander als rust en bergstroom of koude en zomer! En wat toen, menschenkind?”

„Nu, toen gaven ze mij noten en lekkere dingen te eten en zij droegen mij in hunne armen naar de toppen der boomen en zeiden, dat ik hun broeder in den bloede was, behalve dat ik geen staart had en dat ik eenmaal hun aanvoerder moest worden.”

„Och, zij hebben nog nooit een aanvoerder gehad,” zei Bagheera, „zij liegen, zij liegen altijd!”

„Zij waren heel vriendelijk en vroegen of ik nog eens terugkwam. Waarom hebben jelui me nooit bij de apen gebracht? Zij staan rechtop net als ik; zij slaan mij niet met harde pooten. Zij spelen alle dagen. Laat mij naar hen toe gaan. Leelijke Baloo, laat mij gaan. Ik wil weer met hen spelen!”

„Luister, menschenkind,” zei de beer en zijn stem rolde als donder op een warmen avond, „ik heb je al de wetten geleerd van al de bewoners uit de Wildernis — behalve van het Apenvolk, dat in de boomen woont. Die hebben geen wet! Zij zijn uitgeworpen. Zij hebben geen eigen taal, maar gebruiken gestolene woorden, die zij hier en daar afuisterden als zij gluurden en loerden door de takken. Hun weg is de onze niet. Zij zijn zonder opperhoofd. Zij hebben geen geheugen. Zij snoeven en snateren en verbeelden zich een groot volk te zijn en groote dingen te kunnen doen, maar het vallen van eene noot doet hen in lachen uitbarsten en dan hebben zij alles weer vergeten. Wij, anderen uit de Wildernis hebben niets met hen gemeen. Wij drinken niet waar de apen drinken; wij loopen niet waar de apen gaan; wij jagen niet waar zij jagen; wij sterven niet waar zij dood gaan. Heb je mij vóór vandaag ooit over de Bandarlog hooren spreken?”

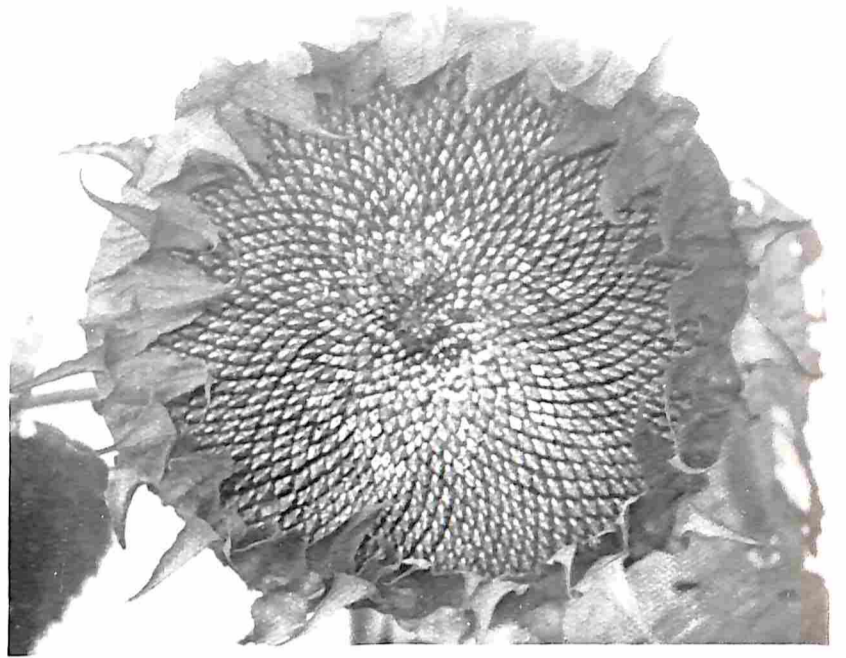
„Neen,” zei Mowgli zachtjes, want het was doodstil toen Baloo gesproken had.

„Wij willen hen niet zien, niet over hen denken, noch over hen spreken. Zij zijn groot in aantal, vuil, slecht, schaamteloos en willen, wanneer zij ten minste een wensch kunnen hebben, de aandacht van ons, andere bewoners trekken. Maar wij willen hen geene aandacht schenken; zelfs niet, wanneer zij noten en vuil op onze hoofden gooien!”

Nauwelijks had hij deze woorden geuit of eene wolk van noten en twijgen viel uit de takken, en men hoorde hoesten, huilen en springen in de boomen boven hen.

(Wordt vervolgd).

*) Roofvogel, behoorende tot de valkensoort; hiervan evenwel te onderscheiden door den gaffelvormigen staart en lange vleugels; schijnt met den Pauw karakteristiek te zijn in Voor-Indië, daar hij veelvuldig in deze vertellingen voorkomt.

INWINTEREN.

HET paars der heide verging; de oude vaalheid trad ervoor in de plaats. Kortere en kortere worden de dagen. Zijn ze schoon door overvloed van herfstig-helder zonnlicht, dan ging een kouden nacht vooraf. Ook zulke morgens zijn dan kil; vóór een uur of elf vertoonen de bijenvolken weinig bedrijvigheid. En al vliegen tijdens de nog volle warmte rond den middag weer de tientallen uit als van ouds met noestig gebrom, de bijenweide zelf werd schraler en schraler. Alleen het Havikskruid, in tal van soorten en rijk aan individuen, spreidt duizend gouden sterretjes tusschen de hooiige grassprietten. 't Bijenvolkje gaat er op te gast en in regelmatig stroom ijlen ze weer het vlieggat in met heldergele broekjes van stuifmeel aan de achterpooten.

Wie in de nabijheid zijner kasten een oude klimop heeft staan, kan nog heel wat wintervoorraad zien binnenhalen bij mooi herfstweer. Dan schitteren tusschen de glad-leerige klimopblaren duizenden bolle schermen van groengele, zeer honingrijke bloemen. Die overvloed is voor allerlei insecten, die den bangen winter zullen moeten overleven, een dorado. Allerlei Vanessa's verdringen elkaar in hun heerlijk kleurenpak: Atalanta, Dagpauwoog en Koningsmantel. De veel eenvoudiger gekleurde soorten van Witjes genieten mee van den Lucullus-maaltijd. En verder sneppt en zoemt het om dien ouden, bloeienden klimop van groote en kleine vliegen, wespen en bijen zonder tal. Alles rept zich op den herfstzonnedag ten laatsten oogst: 't kan spoedig voor goed zijn gedaan.

In de eerste week van October heeft de laatste inspectie uwer bijenvolken plaats gehad voor dit seizoen. Meteen gaat ge ze dan „inwinteren”: dat wil zeggen: zóó inrichten, dat ze buitenshuis den baren tijd zonder hinder kunnen verduren. Daarna moet ge, vóór 't volgend voorjaar uw kast niet meer openen, om 't bijenwerk te bezien.

Ge hebt reeds opgemerkt, dat de bijen zelf ook al maatregelen zijn begonnen te nemen, waaruit blijkt, dat ze voelen een slechten tijd tegemoet te gaan. Allereerst hebben ze op 't eind van den zomer de darren, onnutte meeëters gedurende den winter, verjaagd of gedood. Thans ook valt het u op, dat de bijen een massu propolis of voorwas aan de achterpooten naar huis brengen: dit is een kleverige, harsachtige stof, welke ze van boomknoppen verzamelen en waarmede ze ieder reetje hunner woning dichtsmeeën, opdat in den baren winter de eigen warmte toch maar zal behouden blijven.

Uw laatste inspectie heeft plaats op een mooien, warmen herfst-dag. Allereerst neemt ge nu de honingkamer van de bijenwoning af en oogst den daarin aanwezigen voorraad. Ik kan u wel aanraden een paar gevulde raampjes in reserve te houden voor 't geval uw volk gedurende den winter eens gebrek mocht krijgen.

Daarna inspecteeren we het broedruim, raampje voor raampje. De buitenste raten blijken heel wat verzegelden honing te bevatten. Zoo deze opgetast is in reine cellen, waarin niet of zeer weinig is gebroed, neemt ge ook deze buitenste broedraampjes nog uit voor eigen gebruik. Broed is nog slechts in de middelste raten aanwezig; deze laat ge onaangetast.

Een flink bijenvolk heeft twaalf à vijftien K.G. verzegelden honing noodig, om gezond en zonder gebrek te lijden den winter door te komen. Nu bevat 1 d.M² raat, die aan beide zijden verzegeld is, circa een pond honing. Raat voor raat nauwkeurig nazie kunt ge dus zelf nagaan, wat ge uw beestjes moet overlaten voor den kwaden tijd.

Heel geschikt kunt ge uw volken ook zoo goed als allen honing ontnemen, mits ge ze dan voorziet van dezelfde hoeveelheid surrogaat. Dit bereidt ge op dezelfde wijze als het suikervocht, dat ik u indertijd voor pas ingeloopten zwermen aanried; neem echter een vijfde minder water. Voer het den volken lauwwarm tegen den avond bij flinke hoeveelheden tegelijk: 's morgens 1-

de voerflesch leeg en neemt ge die weg, om rooverij te voorkomen. In een week tijds kunt ge de kast zoo den vereischten voorraad verschaffen.

Nu moet ge er op letten, hoeveel broedramen door uw volk dicht bezet worden; de rest neemt ge er uit en bergt ze op tot 't voorjaar. Uw scheidingsplankje stelt ge naast het laatste broedraam, zoodat het volk in een zoo klein mogelijke ruimte zit opgesloten. De bijen trekken zich 's winters samen op een klomp, doorsneden door de honingraten, waarvan ze telkens wat voedsel gebruiken. Daarom moet ge zorgen, dat ze alle ramen gemakkelijk kunnen bereiken. En dat geschiedt het best op de volgende manier: Dwars over de toplatten der raampjes legt ge drie latjes van ongeveer een centimeter dikte. Hierover komt 't dekkleedje, dat dus niet terstond op de raampjes rust, maar den bijen gelegenheid laat over de toplatten van de ene raat naar de andere te gaan. Zonder die latjes zouden ze zich bij 't overgaan naar een nieuwe raat om de koude buitenzijden heen moeten begeven en licht kunnen verkillen.

Nu voegt ge nog een paar wollen dekkleedjes er bij en hierop stelt ge binnen den opzetrand de opzet, zonder honingraampjes, maar opgevuld met houtwol, papier-snippen, stroo, zemelen of een anderen slechten warmtegeleider. Dan komt het dak op z'n plaats en uw kast is „ingewinterd”. Het bijenvolk, in enge ruimte besloten, heeft rondom zich de dubbele, opgevulde wanden van de broedkamer en van boven een wel ventilerend, maar toch de warmte behoudend kussentje.

Zoals ik zei: dit alles moet uiterlijk de eerste Octoberweek geschied zijn en daarna raakt ge uw kast niet meer aan vóór 't voorjaar.

't Vlieggat vernauwt ge tot circa zeven centimeter wijdte; nooit moogt ge dit geheel sluiten. Ook hebt ge er 's winters op te letten, dat deze vliegopening niet dichtsneeuwt. Zet daarom in den vorsttijd een plankje of een dakpan schuin ervoor. Hierdoor wordt 't vlieggat tevens donker gehouden. Anders gebeurt het wel eens, dat bijen naar buiten komen, als er sneeuw ligt, die veel zonlicht in de vliegopening terugkaatst. De arme misleiden komen natuurlijk na ettelijke buitelingen in 't koude donzen sneeuwkleed om in 't ijzige grafje, zelf gegraven door wanhopig vleugelgetril.

Uw kast is dus tijdig ingewinterd, maar de bevolking kan steeds ongevraagd eens even buiten de woning komen kijken. Zulks geschiedt dan ook werkelijk nog vaak na de inwintering bij eenigszins mild weer. Nadat de klimop is uitgebloeid, komt er door zulke uitstapjes wel geen honing meer binnen, maar toch allicht nog een paar pakketjes stuifmeel of wat water, ook broodnodig bij den wintervoorraad. Doch eindelijk wordt 't buiten te koud en te donker, uitvluchten hebben niet meer plaats. Het nijvere volkje, afhankelijk van zonlicht en warmtegetril, dringt zich nauw oopen in de warme woning, weken en maanden aaneen terend op 's zomers opgetasten overvloed, geduldig wachtend tot 't nieuw terugkeerend leven hen wekke.

Begrijpelijkwijze sterven gedurende de winterrust talrijke bijen hun natuurlijke dood; de oudste 't eerst; en daarom is 't zoo goed, met een krachtige, jonge en vruchtbare Koningin te overwinteren, die nog laat in 't najaar blijft eieren leggen, zoodat er tal van jonge bijen geboren worden, die 't voorjaar wel zullen kunnen halen. Die doode bijen vallen van den levenden klomp omhoog op den bodemplank en worden in den winter natuurlijk niet uit 't vlieggat gedragen, ver heen van de standplaats, zooals de bijen-begravenissen in den zomer geschieden. Nu zou een te groote oopenhooping van doode bijen op den bodem de lucht voor de overlevenden kunnen verpesten en daarom moet ge tijdens den kouden tijd om de paar dagen deze lijkjes wegnemen. Dat geschiedt het best door middel van een stevig ijzerdraad, aan het eind wat omgebogen en lang genoeg om de heele bodemplank te bestrijken. Vóór ge zulke uitgepookte bijenlijkjes wegwerpt, moet ge nauwkeurig zien, of de koningin met haar lange achterlijf misschien onverhoopt tot de gesneuvelden behoort. Ik hoop misschien onverhoopt tot de gesneuvelden behoort. Ik hoop voor u van niet, want een moerloos volk komt meestal minder goed den winter door en in 't vroege voorjaar zoudt ge toch ge noodzaak zijn het met een anderen bijenstaat te vereenigen. Ook kan 't zijn, dat ge bij 't reinigen der bodemplank eens een vuilwit rupsje van één of twee centimeter lengte naar buiten haalt. Het is de larve van de wasmot, een klein vlindertje, dat z'n eieren in de bijenwoningen afzet en waarvan de rupsen de raten, het broed en den voorraad in kronkelgangen doorvreten.

Het rulle, gele goedje, dat uw kromgebogen ijzeren pookdraadje mede van de plank haalt, bestaat uit het was der zegeltjes op de gevulde honingcellen, die het volk gaandeweg opent, om bij nieuwen voorraad te komen. Uitwerpselen treft ge niet aan, even-

min als des zomers in de woning. Toen lieten de zindelijke dieren die gedurende de uitvluchten vallen ver van de woning; nu, in den kouden tijd, bewaren ze de uitscheidings-produkten weken en maanden lang in hun darm, om er zich buiten van te ontlasten, zoodra het eerste lentezonnetje het hun zal toestaan. Begrijpelijk is door deze omstandigheden, dat verkeerde inwintering, slechte of te weinig voedselvoorraad, onrust den bijenvolken tijdens den winter een gevaarlijke ziekte kunnen bezorgen, die met den naam van „loop” of „roerziekte” wordt aangeduid en waardoor heel wat volken te gronde gaan.

Dat gepook moet natuurlijk zeer voorzichtig uitgevoerd worden. Trouwens, tijdens de gansche overwintering is rust het wachtwoord ten opzichte der bijenvolken. Geen gemorrel aan de kasten, geen gehamer of gedreun in de nabijheid mag uw bijtjes in den kouden tijd verontrusten en naar buiten jagen; het zou hun ondergang zijn.

Draagt ge echter ten opzichte van de inwintering de uiterste zorg, dan kunt ge uw nijvere lievelingen met een gerust geweten voor een paar maanden vaarwel zeggen, gedurende welke één reden meer dan voorheen u zal dringen te zuchten: „Och, lieve lente, kom!"; totdat eindelijk op den eersten zwoelen dag de duizenden u weer zullen tegenbrommen met vroolijk gezoem, gezond en wel u dankend voor de trouwe zorg aan hen besteed.

CHR. H. J. RAAD.

UITSTAPJES.

II. IN 'T HERFSTGETIJD.

WANNEER de dagen korter worden en de zon aanmerkelijk minder hoog komt dan in midden zomer, gaan kluiten en zwaluwen en vele andere vogelsoorten, die hier hare broedplaatsen hebben en die hier des zomers volop voedsel kunnen vinden, weder naar het Zuiden, om terug te keeren, wanneer de lente-adem haar weer tegenlacht.

Maar arm aan gevederde vrienden is 't ook dan niet bij ons, omdat vele andere species uit Noordelijker oorden hier voor korter of langer tijd komen wonen. Leenen we weder het oor aan de stemmen der Natuur en het oog aan datgene, wat Flora nog tegen November te zien geeft!

Een zwaar en hol krassend geluid bereikt ons. 't Wordt voortgebracht door gindschen „zwarten vogel”, die ongaarne ander gezelschap heeft, dan dat van zijn wijfje, en geene soortgenooten in zijn nabijheid duldt. 't Is een Raaf, die gaarne woont in bosschen, waarbij heidevelden of vlakten, die hem bij zijne operatiën dienen. Deze moedige vogel, die zich zelfs hardnekkig tegen den mensch verdedigt, vooral wanneer hij gewond is, staat bij niemand hoog aangeschreven, daar hij zich gaarne voedt met het vleesch van hazen, konijnen, kippen, duiven en van andere kleine viervoeters en vogels, en ook de volwassen dieren niet ontziet. 't Is daarom, dat de Raaf aan vele vervolgingen is blootgesteld, en hoe langer hoe zeldzamer in ons land voorkomt. 't Is een interessante vogel van bijna 6 d.M. lengte, waarvan het vederkleed fraai glanzig zwart is met groene en violette schakeeringen. Bij de oude Scandinaviërs gold de Raaf als zinnebeeld van moed, doch door de Romeinen werd ze beschouwd als onheilsbode. Vermoedelijk hadden de eersten meer het oog op het uiterlijke, de laatsten meer op het innerlijke, op het booze karakter van den vogel.

Uit de familie der Raven kunnen we thans ook bij ons waarnemen den Roek, de Kauw, de Ekster en natuurlijk ook de Bonte Kraai, die zich overal vertoont. Al deze soorten zijn minder of meer roofzuchtig, doch gelukkig veel minder erg, dan dit met de Raaf het geval is.

Zie, onder het bosch dat we zoo langzamerhand genaderd zijn, hippen enkele vogels heen en weer. 't Zijn lijsters, maar geen merels of zanglijsters. Veldjakkers worden ze dikwijls geheeten, doch de Hollandsche benaming is *Kramsvogel*, en in de wetenschap worden ze aangeduid met *Turdus pilaris*. In het oog vallend zijn de lange staart, de roodbruine mantel- en vleugelvederen en het grijsgrauw van kop en stuit. Zoolang er voldoende voedsel op de weiden is, gaan de Kramsvogels zelden in de boschjes, maar wanneer er sneeuw ligt, of wanneer de grond hard geworden is, komen ze zelfs in de hoven en stadstuinen, om er de laatste bessen weg te pikken. In lijsterstricken worden ze dan ook veel minder gevangen, dan Koperwieken, Zanglijsters en andere lijstersoorten.

Tal van vogels kunnen we heden nog waarnemen. Bij het bosch komen voor *Torenvalken* en *Veldduiven*, twee soorten, die den landman onschatbare diensten bewijzen door het verorberen van muizen, en die om hare roofvogelvormen evenveel vervolging hebben te duchten als *Sperwers* en *Boschuilen*, die ook voor-

komen. Akker- en Kuisleuwerik zijn nog blijde en de Witte Kwikstaart wipt nog van kluit op kluit, om de herfstmugjes en vliegjes weg te pikken. Kneuljes, waarvan het rood weder vervangen is door een grijsbruin tintje, enkele exemplaren van het Fratertje, kenbaar aan zijn klein geel snaveltje, en tal van Barnsijsjes en Geelgorsen kan men tegenwoordig aantreffen, zoowel in de duinen als op de stoppelvelden.

Wanneer we nu een wandeling deden, alleen om te zien, hoeveel verscheidenheid de vogelwereld wel oplevert, dan zouden we stellig wel meer dan honderd soorten ontmoeten. Verscheidene trekkers toeven nog en van Noordelijker broedende zijn de voorposten reeds aangekomen.

Maar we hebben ook nog enkele planten te bezien op heden. En dan valt nog wel het eerst op het aardige Herderstaschje (*Capsella bursa pastoris*). Dit plantje bloeit van Maart tot November en soms nog langer, zoowel op de klei als op het zand, en een groot gedeelte van het jaar vindt men aan dezelfde plant opengesprongen, rijpe en rijpende vruchtjes, zoowel als dezulken, die zich pas hebben gezet, en bloempjes en knoppen. Langs hoofd- en bijstengels groeien langwerpige, fijn getande bladeren, die met een mooi pijlvormig voetje den stengel omvatten en een verspreiden stand hebben. Hooger komende, vinden we de eerste vruchten, of eigenlijk niet; het zijn kale tusschenschotjes van vruchten, die opengesprongen zijn; de nog zaadragende vruchtjes moeten we hooger zoeken en dan vinden we spoedig de driekante hauwtjes, waarvan het tusschenschot duidelijk te zien is. Houdt men zoo'n rijp vruchtje tegen het licht, dan ziet men er in vele kleine zaden, en dan verbaast men zich over de groote hoeveelheid zaadjes, die één plant voortbrengt. Het getal gaat de 6000 verre te boven. Iedere vrucht staat eenigszins hol aan een lang steeltje, zoodat het geheel wel wat op een kleinen lepel gelijkt. Misschien wordt daarom het plantje op verschillende plaatsen bestempeld met de namen lepelblad, tuinlepelje en lepeldiefje.

We hebben thans het mooie Crucifeertje voldoende beschouwd, zoodat we nu onze aandacht kunnen geven aan de bloeiende voorwerpen van het Perzikkruid (*Polygonum persicaria*), uit de familie der Veelknoopigen. Deze planten zijn familie van onze gekweekte Boekweit en worden dan ook wel als Wilde Boekweit aangeduid. Meer bekend is de eigenaardige naam Jezusgras, die er door het volk aan gegeven is, en wel naar aanleiding van de volgende meening: Toen Jezus gekruisigd werd op Golgotha, groeiden er onmiddellijk onder en bij het kruis voorwerpen van deze plant en hare bladeren werden bespat met het onschuldig vergoten bloed van den Heiland. Hierdoor ontstonden zwartroode vlekken, die nimmer uitgewischt zijn geworden en thans voorkomen op de bladeren van deze plant, die in de laatste 19 eeuwen over den geheelen aardbodem voorkomt.

Werkelijk zien wij op de verspreid geplaatste, langwerpige bladeren de bedoelde vlekken, doch deze zullen ook wel voor den dood van Jezus op het Perzikkruid voorgekomen zijn. Het Perzikkruid is een keurige vertooning langs onze bouwlanden en in moestuinen, waar soms geheele randen rood gekleurd zijn door de dichte scharen van rose en witte bloempjes. Elk bloempje heeft een vijfslippig kroontje, waarvan somtijds twee of drie slippjes rose en de andere wit gekleurd zijn.

We zouden zoo verder ook heden nog tal van andere bloeiende planten kunnen vinden. Prachtig vertoonen zich de Duivelsmelk en het Kroontjeskruid, terwijl de Zwarte Nachschade er tusschen hare groene en zwarte bessen talrijk laat zien. De Leeuwetand kleurt de weide geel en op het zand geeft de Wilde Spurrie hare witte bloempjes zoo mooi, alsof de Meizon hare fijne bloemblaadjes heeft doen ontplooiën.

Madeliefjes vindt men nog op bijna alle landerijen, paarse Doovenetels bloeien langs wegen en in moestuinen, bloempjes van Rokklaver vallen nog hier en daar in het oog, verschillende Weegbreeën steken nog onvermoeid hare kopjes naar omhoog, Paardebloemen bloeien opnieuw, het Duizendblad bloeit onvermoeid door en geeft nog mooie, dichte, witte en roze tuilen te aanschouwen, en zoo zouden nog veel meer namen genoemd kunnen worden van planten, die het oog bekoren en die ook den Herfst tot een schoon

jaargetijde stempelen. Verschillende vlinders fladderen nog langs vruchtboomen en popelstammen, om er geschikte plaatsjes voor hunne eieren uit te kiezen. Pas in het volgend voorjaar zullen er kleine, vraatzuchtige rupsen uit geboren worden, doch de moeders zullen dan reeds lang gestorven zijn. 's Winters schijnt alles te rusten, maar planten en insecten hebben gezorgd, dat er straks in alle richtingen nieuw leven zal ontwaken, dat de aarde opnieuw zal kleuren met bonte verscheidenheid. En naast dat nieuwe leven zal nieuwe strijd ontstaan voor mensch en dier en plant. J. DAALDER Dz.

CAMASSIA ESCULENTA.

DE Cammassia esculenta is een allerliefst bolgewasje, dat een plaats in iederen tuin ten zeerste waard is en dat dan ook hoe langer hoe meer wordt aangetroffen. Het bloeit nog in het voorjaar en is daardoor des te aantrekkelijker. De bolletjes worden in het najaar geplant in een lossen, voedzamen, goed bewerkten grond en daar zij niet volkomen winterhard zijn, is het wel raadzaam ze een weinig te dekken. In het begin van Maart kan het dek verwijderd worden en spoedig zal men de plantjes voor den dag zien komen, die dan snel doorgroeien, een hoogte van 50—75 c.M. bereiken. De bloempjes zijn tot trosjes verenigd, zijn blauw-violet, met een wit hart en ook de goudgele meeldraden maken een alleraardigst effect. Behalve het dekken des winters vereischen zij niet veel zorg, men kan ze zeer goed enkele jaren op dezelfde plaats laten staan.

Zij is afkomstig uit Oregon en wordt hoofdzakelijk aangetroffen op de Westelijke helling van het Rotsgebergte. In deze streken vormden de bolletjes certijds een hoofdvoedsel voor de oorspronkelijke bewoners. Zij waren toenmaals bekend onder den naam „Quamash” en vooral de bloeitijd was toen een voornaam feest, daar dan de bollen geroid werden. Dit rooien was natuurlijk toen ter tijd vrouwenwerk en vooral de huwbare meisjes legden zich daarop toe, daar zij, die het grootste aantal verzameld hadden, als werkzame en deugdelijke huisvrouwen in aanmerking kwamen. E. TH. W.

DISTELS.

LAAT ik beginnen met op te merken, dat de planten, die ik ditmaal wensch te bespreken, geen echte Distels zijn. Van deze, de *Carduus* soorten, verschillen zij zeer. De echte Distels behooren toch tot de Samengesteldbloemigen, terwijl de *Eryngiums*, waarvan ik thans het een en ander wil mededeelen, tot de familie der Schermbloemigen behooren, al zouden velen dit op het eerste gezicht niet zeggen. Zij worden dan ook vaak met den naam van Kruisdistels bestempeld.

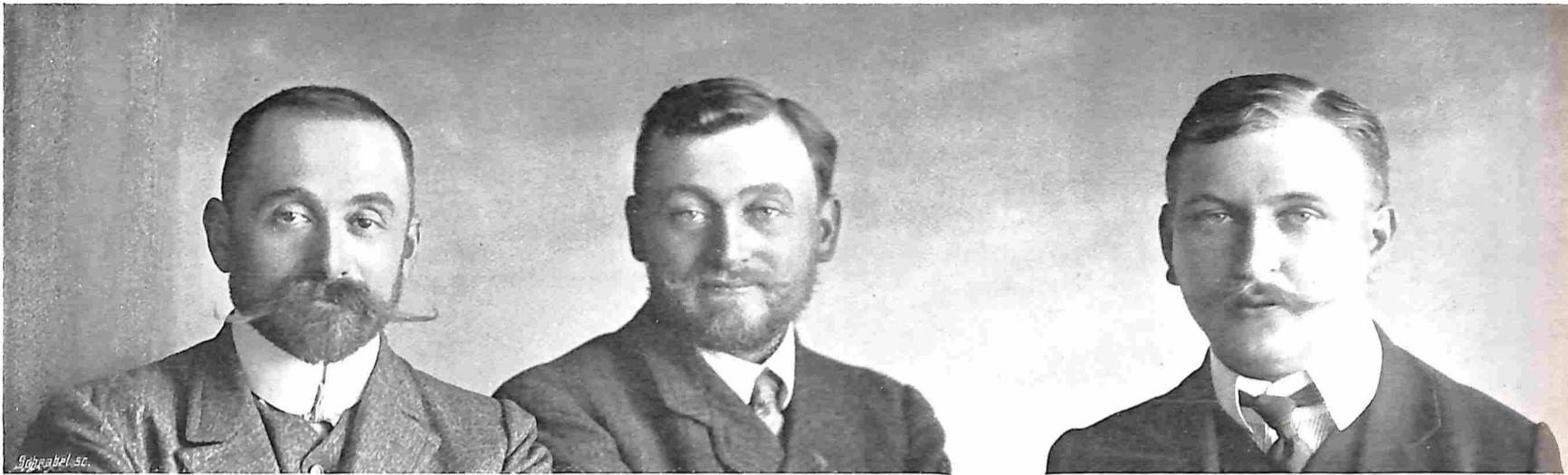
Welke bewoner der Noordzee-kusten en vooral hij, die het strand bezoekt, kent niet de prachtige grijsblauwe plant, die in vrij grooten getale, in de eerste duinenrijen wordt aangetroffen en die bekend is onder den naam van Stranddistel. Het is een in velerlei opzichten merkwaardige plant en jammer is het daarom, dat zij op enkele plaatsen reeds zeldzamer

DE STRANDDISTEL *ERYNGIUM MARITIMUM*.

CORMIER.

CHARLES GODARD.

JOHN COUCKE.

PEKING—PARIJS.

(Slot).

IK heb in bewondering gestaan voor zulk een uithoudingsvermogen, zulk een energie. Die tocht van Tomsk naar Kazan is een der gevaarlijkste geweest, die ooit een automobiel heeft gemaakt. Het volle regenseizoen was ingetreden en de wegen nà Tomsk verkeerden in nog 'n erger toestand dan ervoor. Bovendien liep hier de weg door het Oeral-gebergte, zoodat dikwijls „geklommen” moest worden. De motor wilde wel, maar nu kwam men meermalen niet verder daar de wielen in den modder bleven ronddraaien, zonder dat er

IN SIBERIË.

De Spijkerwagen moet door een modderpoel geduwd en getrokken worden.

voortgaande beweging in den wagen kwam. Was men eenmaal boven, dan leverde het afrijden van een berg nog meer bezwaren op. De wagen gleed en was bijna niet in de goede richting te houden en luisterde niet meer naar het stuur. Zoo gebeurde het, dat op den derden dag na Tomsk de wagen bij het afgaan van een hoogte in een 20 Meter diepe ravijn terecht kwam. Godard en Stephan waanden den wagen verloren. Gelukkig kwamen moeijks met hun paarden helpen en kon na veel moeite de wagen naar boven worden gehaald. De schok was hevig geweest, doch dank zij de modderpoel in de ravijn was er niets gebroken en de beide inzittenden waren ongedeerd. Godard was als een kind zoo blij toen hij constateerde dat zijn motor weer liep. Met

IN SIBERIË.

Godard reed gedurende 26 uur met groote snelheid door het water dat het lagere gedeelte van het land had overstroomd.

vernieuwe kracht werd verder gewerkt, ieder oogenblik moest de wagen geduwd of getrokken worden om maar op den weg te blijven.

Godard had slechts één idée: De Dion-Bouton's moesten vóór Parijs worden ingehaald! Aan rusten en voedsel dacht hij niet, gunde zich zelf geen tijd en ging hevig te keer tegen Stephan, als deze er een oogenblikje aan dacht om te gaan slapen. Zelfs in den nacht werd doorgereden, om maar geen tijd te verliezen. In Oefa werd Stephan zwaar ziek, al die ellende en ontberingen hadden hem aangegrepen, en een hevige koorts met bovendien nog een aanval van dysenterie maakten hem het voortgaan onmogelijk. Toen zag Godard eindelijk in, dat Stephan rust noodig had, eischte vervolgens dat hij den trein zou nemen, doch onze landgenoot, wien de genoten rust had geholpen, besloot op zijn beurt Godard niet te verlaten. Zoo zijn deze twee moedige kerels in Kazan gekomen, zelf half kapot van vermoeienis, de wagen echter in 'n alleszins goeden staat! Het laat zich begrijpen dat Cormier, Collignon en du Taillis niet weinig verwonderd waren toen zij om 5 uur 's ochtends uit hun slaap gewekt werden en op de plaats achter het hotel de Spijkerwagen zagen.

Terwijl Stephan bij de begroeting op de trap in slaap viel en met zeer veel moeite gewekt werd, ten einde hem naar een behoorlijk bed te kunnen transporteeren, besloot Godard de wagen eens flink na te zien en reclameerde aan den heer de Neuville benzine. Deze weigerde, omdat Godard hem nog geen cent betaald had. Een hevige discussie was hiervan het gevolg, deze liep zoo hoog, dat Godard in woede ontstoken met zijn revolver de Neuville wilde neerschieten. Alleen Stephan slaagde er ten slotte in Godard tot kalmté te brengen en nadat de Neuville aan Godard een zestal schuldbekentenissen had laten teekenen voor een gezamenlijk bedrag van 2000 roebel (voornamelijk schuldijk wegens leverantie van benzine) werd de vrede hersteld en besloten allen nog 24 uur op Godard te wachten, ten einde hem eenige rust te gunnen.

Intusschen hadden du Taillis en Cormier naar Parijs de aankomst van Godard gemeld en met zekere teleurstelling vermeldde „Le Matin” dit feit, er dadelijk als verdachtmaking bijvoegend, dat de Dion-Bouton-bestuurders weigerden te gelooven dat de Spijkerwagen het traject over den weg had afgelegd. Gelukkig is door de „Le Matin” gelaste enquête wel later uitgemaakt dat de Spijkerwagen wel degelijk aan het reglement voldaan had. In Moskou werd Godard zelfs geheel gerehabiliteerd, doordat alle ingenomen informaties in zijn voordeel waren uitgelopen. Ook kwam uit Parijs het bevel voor Godard om verder „en caravane” te blijven, waardoor hem het middel werd ontnomen om vóór de Dions in Parijs aan te komen.

Nu was het weliswaar geen snelheidsrit, maar door haar grootere motorkracht, en dus door haar veel grootere snelheid, had de Spijkerwagen gemakkelijk vele dagen te voren Parijs kunnen bereiken. Prins Borghese immers was het niet kwalijk genomen, waarom werd het dan Godard geweigerd?

Deze vraag nu is eerst later opgehelderd geworden. Toen men in Parijs zag, dat de Prins ver voor de anderen was, zag men zich wel verplicht de „Itala” te ontvangen, omdat men vreesde dat de anderen wellicht nimmer Parijs zouden halen, en dus „Le Matin” bij niet-erkenning van Borghese's rit, een mogelijk echee zou kunnen lijden, doordat niet één deelnemer officieel zou zijn aangekomen. Dit zijn in het kort, wat men zou kunnen noemen: „Les dessous du raid Peking-Paris!”

De gezamenlijke tocht van Kazan tot Nisjni Novgorod is ook niet van de gemakkelijkste geweest. De kleine Dions hadden bijzonder veel moeite om door de modder te komen. Godard en Stephan hebben dan ook als „kenners” zich herhaaldelijk jegen dienstelijk gemaakt. Du Taillis was van af Kazan per boot de deelnemers gevolgd, ten einde van de vermoeienissen dezer reis een weinig te bekomen. In Nisjni-Novgorod was de beroemde jaarmarkt reeds begonnen, en alhoewel nog niet het drukke tijderperk was aangebroken, vroeg men ongehoorde prijzen voor stalling der auto's en slaapgelegenheden der deelnemers. Dus besloot men zonder oponthoud verder te trekken. Een te Nisjni voor Cormier aanwezig telegram, bracht het bevel van den markies de Dion om dag en nacht door te rijden, waarvoor twee plaatsvervaarders bestuurders naar Nisjni waren gezonden. Aangezien Cormier geen

tijd wenschte te verliezen om naar deze menschen te zoeken, en bovendien weigerde zijn plaats achter het stuur aan een ander af te staan, liet men de twee nieuwe bestuurders ongemoeid.

Kort na Nisjni-Novgorod werden de deelnemers, door een bosch rijdend, door een hevigen storm verrast, doch kwamen den volgenden dag 's avonds ongedeerd in Vladimir, op 80 K.M. van Moskou aan.

Een kleine karavaan van auto's, inderhaast te Moskou bij het vernemen van het verrassende bericht van aankomst der nog ver-gewaande „Peking-Parijs” door leden der aldaar gevestigde auto-mobiël-club samengesteld, reed op 14 Augustus de deelnemers tegemoet. In gezelschap van de Fransche en Nederlandsche vice-consuls reden wij in een keurige 25 p.k. Delahaye den 18 werst slechten steenweg naar Vladimir op, waar wij tegen ééne de drie wagens ontmoetten. Godard voorop met de Neuville naast zich en Stephan op de treepbank. De ontmoeting was indrukwekkend. Op het gelaat dier zes wakkeren stond duidelijk te lezen wat er sinds den roden Juni geleden was, terwijl de wagens — dik onder de modder — dit nog verduidelijkten.

Godard vertelde ons dadelijk hoe trotsch hij op den Spijkerwagen was, wenschte op staande voet van den, mede aanwezigen, ver-teenwoordiger der Dunlop Compagnie een contract, vertelde aan ons hoe moe hij was, dat hij 25 K.G. in gewicht had ver-lore, geen kleeren meer had dan het versleten pak en de dikke jas die hij aan had, kortom, met de welbekende Fransche be-wegelijkheid had hij weldra een eerbiedig luisterend auditorium getrokken. De secretaris der auto-club maakte hieraan een eind, door het signaal van afrit te geven, en aldus volgde een triomfantelijke intocht binnen de muren van Moskou.

Ondanks het protest van Cormier, werd met meerderheid van stemmen besloten het banquet, den deelnemers door de Fransche kolonie en de Automobiël-club aangeboden, bij te wonen. Daar werden wij allen tot eere-lid der club verheven.

Godard gebruikte den dag rust om zijn wagen van nieuwe veeren te voorzien, die ik hem uit Amsterdam in mijn qualiteit van vertegenwoordiger des heeren Spijker had meegebracht. Hoogst voldaan was hij, toen ik hem mededeelde dat ik in mijn qualiteit van vertegenwoordiger van „De Telegraaf” en na-tuurlijk ook van „Buiten”, de tocht verder met hem zou mee-maken. Stephan had namelijk het wijze besluit genomen om de reis verder per trein voort te zetten, om zoodoende een weinig van alles wat hij sinds Tomsk had meegemaakt te bekomen.

Zoo vertrokken wij in den vroegen ochtend van Vrijdag 16 Augustus uit Moskou, om 4½ dag later Warschau te bereiken. Meestentijds hadden we prachtwegen gevonden, breede lange, en rechte grintwegen, loopende door uitgestrekte wouden. Hier werd ik in de gelegenheid gesteld wild-Rusland te zien, op plaatsen te komen waar zelden vreemdelingen werden gezien. Wij genoten van een prachtige natuur en vonden iedere honderd werst een post-station, waar wij op lange leeren fauteuils rusten konden. Deze poststations zijn eigenlijk alleen toegankelijk voor gou-vernementsambtenaren, voor het geval dat zij op hun inspectie-reis door hunne respectievelijke districten moeten overnachten. Met onzen eigenhandig door den Czaar geschreven brief ontvingen wij dezelfde gastvrijheid, werd ons thee aangeboden en soupeerden wij 's avonds gezamenlijk met de door ons uit Moskou meegebrachte levensmiddelen, waarna zoo spoedig mogelijk werd getracht ge-durende eenige uren een verkwikkende rust te genieten. Alleen de eerste nacht na ons vertrek uit Moskou logeerden wij onder den blooten hemel in een bosch. Het was dien nacht bar koud en ondanks jassen en reisdekens, drong de kou tot ons door.

Over Roslaol bereikten we Bobrouski en vielen zoo midden in dat gedeelte van Rusland, dat kort geleden nog geteisterd werd door de zoo verschrikkelijke pro-groms. In Brobouski was de bevolking ons zeer vijandig gezind. Wij vermoeden dat zij ons aanzagen voor hooggeplaat-sten, die zij nu eens „à faire” trachtten te nemen. Dank zij het toonen onzer re-volvers en een spoedigen afrit, werden wij gevrijwaard voor een formeel gevecht. De dorpen en steden die wij doortrokken za-gen er allen vuil en verwaarloosd uit. Huiverig waren wij om daar iets te koop-en. Niets deugde, zelfs het brood leek ons meestentijds gebakken te zijn met bedorven bestanddeelen. In de vier dagen die wij nodig hadden om Siedlee, even voor Warschau gelegen, te bereiken, vonden wij slechts ééne behoorlijk wasch-water. Zoo waren wij gedoemd, ondanks de stof, ons niet te reinigen. Daarom zal men licht begrijpen in welken vuilen toestand wij in Siedlee kwamen. Een groep Russische officieren waren daar zeer be-reidwillig, hielpen ons met het stallen der auto's en boden daarop een souper aan, hetgeen zeer geapprecieerd werd na de ontberingen der vorige dagen.

Den volgenden ochtend reden we door Siedlee, waar verscheidene huizen vol gaten zaten van de kogels, gelost bij de

DE DION-BOUTONS BIJ DE GRENSPAAL TUS-SCHEN AZIË EN EUROPA.

jongste pro-groms; daar werd ons een geïmproviseerd kerkhof getoond, waar alleen uit deze stad 1755 slachtoffers — bijna allen Joden — lagen begraven. Een Poolsch journalist, die ons van uit Warschau per auto in Siedlee was komen halen, uitte zijne verontwaardiging over deze treurige feiten en gaf

BRUG IN HET OERAL-GEBERGTE.

ons de noodige inlichtingen, waarbij het niet aan critiek ont-brak op onze gastheeren van den vorigen avond.

Van uit Warschau kwam een kleine auto-karavaan ons tege-moet: de ontvangst dáár was allervriendelijkst en toen wij op

IN SIBERIË.

De deelnemers passeeren een overstromde vlakte. Bij zoo'n gelegenheid werd Godard's magneto vichtig.

DE DEELNEMERS TE WARSCHAU IN GROOT TENUE.

Godard neemt een photo van den Spijkerwagen.

Collignon op zijn Dim-Boutou, Cormier daarvoor. De mecaniciën Bizar onder den wagen tehouwt.

den Spijkerwagen 3½ uur voor de Doms — die vóór de stad een „panne” hadden gekregen — bij het groote Hotel Bristol aankwamen, stond daar een menschenmassa van wel 10.000 menschen opgesteld en werden wij met luide hoerah's ontvangen. Aan het gejubel kwam schier geen einde en met moeite bereikten wij onze kamers, alwaar wij zelfs geen oogenblik met rust werden gelaten door de belangstellenden, in het hotel woonachtig. Nadat de „Warschauer Koerier” des avonds een feestmaaltijd ter onzer eere had gegeven, vertrokken wij om 4 uur 's ochtends geëscorteerd door honderden wielrijders en verscheidene automobilisten. De Spijkerwagen was met bloemen getooid geworden door dames van het hotel. Alhoewel het nog formeel nacht was, stonden honderden ons op te wachten, ten einde ons toch nog een laatst vaarwel toe te roepen.

Voor het eerst sinds Moskou werd de lunch niet op den wagen of onder de boomen gebruikt, doch tegen twaalfen waren wij de gasten van de Prinses Zudiwinski op haar uitgestrekt buiten.

Om vijf uur van dienzelfden middag passeerden we de Russische grens, om bij onze intrede in Duitschland begroet te worden in de eerste plaats door den Heer Spijker, die van uit Amsterdam met een tweetal mécaniciens per auto, ons daar was komen opwachten. Na de gebruikelijke formaliteiten reed Godard in gezelschap van den monteur van Asselt naar Posen, alwaar den wagen voor het eerst sinds haar vertrek uit Amsterdam eens onder handen werd genomen. Veel was er niet aan te doen, want toen wij om acht uur 's avonds in Posen met du Taillis in de 80 p.k. Spijker kwamen, sliep Godard den vasten slaap der gezonden, en stond de Spijkerwagen in een hoekje opgeborgen. Den volgenden dag ging het van Posen naar Ciüstren, alwaar wij 's avonds laat verwelkomd werden door den directeur der Lokal-Anzeiger. Overal heerschte groote belangstelling en stonden we even stil, dan vormde zich dra een groote menigte om de wagens, de verrichtingen van de „Pekien-Pariez"-deelnemers druk besprekend.

Te Münchenberg werden wij door een karavaan van ruim 150 auto's opgewacht en zoo deden we een triomphale intocht in Berlijn. In „Unter den Linden” stond het zwart van de menschen en voor de vitrines van het Spijker-agentschap, waar de wagen werd tentoongesteld, moest de politie posten plaatsen, om te voorkomen dat het verkeer gestremd werd. Na aldaar eveneens van een banquet te hebben genoten, vertrokken wij uit de Duitse hoofdstad Zondagochtend 25 Augustus. Over mooie breede wegen ging het nu als voor een plezierrit van eenige honderden kilometers via Brandenburg, Maagdenburg naar Brunswijk, alwaar overnacht werd. 's Maandags ging het via Hannover naar Münster. Dinsdags daarop van Münster naar Aken, 's Woensdags van Aken naar Houffalige. Op dien dag had Cormier de verschrikkelijke pech om 3 K.M. na Aken reeds een flinke panne te krijgen, waardoor zeven uur verloren werd. De formaliteiten bij de Duitse douane deden ons bovendien twee uur verliezen, zoodat wij dien dag in plaats van in Charleville te arriveeren, waar de gemeente een banquet aanbod, wij 's avonds om één uur eerst in Houffalige (België) aankwamen. De logeergasten aldaar vonden het 'n buitenkansje, en wenschten niet anders dan ons feestelijk te onthalen, maar wij verkozen de slaap in dit geval boven de pret. Weer regende het dien Donderdag 29 Augustus, toen wij 's ochtends reeds om tien onder kanongebulder de Fransche grens passeerden, en waar wij door honderden automobilisten hartelijk verwelkomd werden.

De Spijkerwagen passeerde het eerst de grens, en na de eerste begroetingen trad een deurwaarder op ons toe en vroeg zeer beleefd: „Monsieur Godard?” Doch Godard was niet meer dáár, vanaar Berlijn werd de wagen door den Heer Frijling, een zeer bekwaam bestuurder in dienst der Spijkerfabriek, gereden, aangezien Godard te Berlijn den trein had genomen. Vrijwillig, weliswaar, maar niet zonder dat de tranen hem in de oogen sprongen, terwijl hij voor onze oogen verborgen, in het donkerste hoekje der coupé kroop.

Even voor Berlijn was namelijk de tijding gekomen, dat „Le Matin” absoluut weigerde Godard te ontvangen, aangezien hij gedurende zijne afwezigheid bij verstek wegens oplichting tot 8 maanden gevangnisstraf was veroordeeld. En „Le Matin”, die officiële personen had uitgenoodigd, deelde mede geen veroordeelde door de Fransche justitie te mogen ontvangen. Eerst in Berlijn, toen de bladen van Hollandsche zijde geïnspireerd, vultonden over Godard's handelingen en

veroordeelingen, vóórdat hij Parijs verliet, moesten wij Godard het besluit der „Matin” mededeelen. Hevig verontwaardigd begon Godard tegen du Taillis en Le Roux uit te vallen, dreigde zich te willen doodden, doch zag ten slotte eindelijk in, dat door ijlings naar Parijs te vertrekken, hij wellicht nog hooger beroep tegen het uitgesproken vonnis kon aantekenen. Na al het lijden, al zijn werken, was dat nu zijn loon. En een ander ging met de triomf strijken! Zelden woonde ik pijnlijker moment bij. Al zijn theatrale aanstellerij was bij dien man plotseling verdwenen, nu ging hij gebukt onder deze onverwachte wending in den stand der zaken, en met zich voerde de trein een wezenloos verslagen held!

Van af de Fransche grens tot Parijs is het een triomf-tocht geweest. In alle groote gemeenten werden we op het raadhuis officieel ontvangen, door de bevolking toegejuicht, en toen we 's avonds om bij twaalfen onzen tocht te Compiègne onderbraken, stond ons ook dáár nog een banquet te wachten.

Vrijdag 30 Augustus, vertrokken we om bij tien uit Compiègne, geëscorteerd door honderden automobielen, om twee uur werden we in Enghien door duizenden ontvangen, op de „mairie” toegesproken, en voorafgegaan door muziek, begeleid door duizenden wielrijders en gevolgd door een lange karavaan, reden we met een kalm tempo Parijs binnen. Aldaar steeg het enthousiasme ten top, de menigte verdrong zich, op de boulevards kon niet meer gecirculeerd worden. Voor „Le Matin” — welks gebouw geheel versierd was met de Fransche en Nederlandsche vlaggen — werd de politie verdrongen. Schitterender ontvangst had men het Russische keizerspaar op hun jongste bezoek niet bereid. Enthousiaste redevoeringen volgden, de deelnemers werden op het balkon gehaald, twee, drie viermaal teruggeroepen, dit terwijl de wagens op een estrade werden tentoongesteld en duizenden voor de „Matin” bleven stationneeren. In de zalen der Fransche Automobiel-Club had daarop een banquet plaats, waar het aan redevoeringen niet ontbrak.

* * *

Dat was het einde van Peking-Parijs. En als eerste beloning voor zijn heldenfeiten, zit thans Charles Godard voor acht maanden opgesloten, om te boeten voor een misdrijf, vóór de raid Peking-Parijs bedreven!

JOHN COUCKE.

FEESTELIJKE ONTVANGST TE ENGHIEU, BIJ PARIJS.

Van links naar rechts: de Spijkerwagen met den Hollandschen bestuurder Frijling — die Godard verving, — naast hem onze medewerker John Coucke, redacteur van „De Telegraaf”. Daarnaast Collignon op zijn Dim-Boutou, met hem Jean du Taillis, redacteur van „Le Matin”. Rechts: Cormier en zijn mecaniciën Bizar, eveneens op Dim-Boutou.